

GÜFTE VE BESTESİ GAZİANTEPLİ BESTEKÂR DAVUT ŞAHAN'A AİT OLAN BEŞ İLAHİNİN MÜZİKAL ÇÖZÜMLEMELERİ

Five Hymns Musical Resolutions Line and Composition Is Belong to Composer Davut Şahan From Gazian

Kubilay KOLUKIRIK*

ÖZ

Türk Din Müsîkîsi formlarının bireylere öğretilmesi ve sonraki nesillere aktarılması önemli bir konudur. Toplumunu oluşturan bireylerin dinî duygu ve düşüncelerinin geliştirilmesi, toplumun birlik ve bütünlüğünün pekişmesinde önemli rol oynayan din olgusunun işlevselliğini sürdürmesi bakımından önem arz etmektedir. Günümüzde Türk Din Müsîkîsi formlarının önemli kısmı unutulmaya yüz tutmuş ve bu alanda eser besteleyen bestekârlar azalmıştır. Bu bağlamda Türk toplumunda geleneksel müzik kültürünün taşıyıcıları olan bestekârların ve eserlerinin araştırılarak tespit edilmesi gereklilik arz etmektedir. Türk Din Müsîkîsinin giderek sosyal işlevinin azalması bizi bu çalışmaya sevk etmiştir. Eser notaları bilgisayar nota yazım programıyla (Musokur) notaya alınmıştır. Çalışmamızın evrenini Gaziantepli şair ve bestekâr Davut Şahan'ın bestelediği otuz üç eser, örneklemini ise bu eserler içerisinde beş farklı makamda bestelenmiş beş ilahi oluşturmaktadır. Çalışmada Doküman Analizi yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Davut Şahan, Dinî müzik, İllâhî

ABSTRACT

It is important to teach the forms of Turkish religious music and hand them down from generation to generation. Developing religious sentiment and thoughts among individuals is necessary in order for the phenomenon of religion to continue its function as a reinforcer of social unity solidarity. Many forms of Turkish religious music are sunk into oblivion today. The number of composers in this field has decreased. Therefore, it is necessary to study and find out the composers and their musical works as the conveyor of Turkish traditional musical culture. The waning social function of Turkish religious music has led us to this research based on the document analysis methods. Musical notes of the work were notated with the computerised notation programme (Musokur). The population of the research includes thirty three works composed by the poet and composer Davut Şahan of Gaziantep. The sample of the research is five out of thirty three hymns composed in five different modes. The study is based on the document analysis method.

Keywords: Davut Şahan, Religious music, Divine

* Doç. Dr., Ahi Evran Üniversitesi, Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bölümü Öğretim Üyesi.
(kubilaykolukrik@gmail.com)

Geliş Tarihi : 08.01.2017

Kabul Tarihi : 18.03.2017

Giriş

Mûsikî, insanın doğasında var olan ve insan için vaz geçilmez öneme sahip olan beşerî bir sanattır. İnsanlar duygu ve düşüncelerini genellikle uyumlu seslerle ortaya koyma ihtiyacı içerisinde olmuşlardır. Kimi zaman ritimler eşliğinde kimi zaman ise ritimsiz bir şekilde oluşturdukları melodilerle hissiyatlarını ortaya koymuşlardır. İnsanların mûsikî ile ifade ettikleri düşünceleri arasında “dinî duygu ve düşünceler” vaz geçilmez bir öneme sahip olmuştur. İşte bundan dolayı birçok Türk Din Mûsikîsi formu oluşturulmuştur.

Türklerin bilinen en eski dini hayatında da mûsikî önemli bir yer tutmuştur. İlk çağlardaki Türk topluluklarında, dinî kuralların öğretilmesi, öğütler verilmesi ibadetlerin ve dinî törenlerin yapılması sırasında, konuşulan dilin ahenginden yararlanmak için şiir, bu şiirlerin etkisini arttırmak için de mûsikî kullanılırdı. Mûsikî eşliğinde dinî törenler yapan ve yaptıran, ayrıca toplumda şifacılık, büyücülük, ruhçuluk gibi özel meşguliyetleri olan Kırgızlarda baskı-bahşi, Oğuzlarda ozan, Altaylılarda kam, Yakutlarda oyun ve Tunguzlarda şaman adı verilen din adamları şiir ve mûsikî bilen kimselerdi.¹Türkler İslâm ile müşerref olduktan sonra da sosyal yaşamlarında mûsikîye gerekli önemi vermişlerdir. Hz. Muhammed (s.a.s.)’in Bilal-ı Habeşî’yi ezan okuma ile görevlendirmiş olmasının ve *Kur’ân-ı Kerîm*’in güzel sesle okunması hakkında tavsiyelerde bulunmuş olmasının Türk Din Mûsikîsi geleneğinin oluşmasında etkili olduğunu söyleyebiliriz. Hz. Muhammed (s.a.s.) “*Cenab-ı Hak; güzel sesiyle cehren ve teganni ile Kur’ân okuyan bir peygambere kulak verdiği gibi hiçbir şeye kulak vermemiştir.*”² Hadisi ile de bu durumu özetlemektedir

Ses ve nağme şüphe yok ki Allah’ın insana bahşetmiş olduğu lütuflarındandır. Bir tedavi aracı olarak kullanılmasından tutun da, duygu ve düşüncelerin ifade edildiği bir araç olmasına varıncaya kadar mûsikî, insan hayatında yadsınamayacak bir yere ve öneme sahiptir. İnsanın şanından olan mûsikînin hangi niyetle kullanıldığı önemlidir. Mûsikînin de, sesin yaratıcısı ve gerçek sahibi adına, O’nun tefekkür edilmesi ve zikredilmesi niyetiyle kullanılması gerekmektedir. Bu noktada iyilik ve kötülüğün eşyanın doğasında olmadığını, kullanılış amacının iyiliği ya da kötülüğü belirlediğini söyleyebiliriz. Dinî ve millî duyguların dile getirilmesinde, kolektif heyecanın ifadesinde, sevgi, birlik, beraberlik, dayanışma ve hoşgörü gibi erdemli duyguların meydana gelmesinde mûsikînin önemli bir fonksiyonu vardır.³

Dinî mûsikî, Hıristiyanlıkta kilisede âyin esnasında orgla icrâ edilirken, İslâm toplumlarında câmilerde “sesle icrâ edilen vokal müzik” şeklinde tebarüz etmiştir.

1 Semra Keklik, *Din ve Müzik Etkileşimi* (Şanlıurfa Müziği Örneği), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa 2006, s. 27.

2 Buharî, *Tevhid*, 52, Müslim; *Salâtü'l-Müsafrin*, 233-233, Nesâî; *İftitah*, 83.

3 Erdoğan Ateş, *Türk Din Mûsikîsi*, İstanbul: Rağbet Yayınevi, 2015, s. 39.

Toplumlarda dinî mûsikî ya ibadetin kendisi veya ibadet esnasında insana şevk veren önemli bir araç olarak kullanılmaya devam etmektedir.⁴

Araştırmanın Amacı

Makalenin Konusu Gaziantep’li şair ve bestekâr Davut Şahan’ın güfte ve bestesi kendisine ait olan farklı makamlarda bestelediği beş ilâhînin müzikal çözümlemeleri makalemizin konusunu oluşturmaktadır.

Türk din mûsikîsi repertuarına fayda te’mini açısından Davut Şahan’ın hayatı ve eserleri hakkında bilgi vermek, Türk Din Mûsikîsine yapmış olduğu katkıları tespit ederek eserlerinden bazılarının müzikal çözümlemelerini yapmak, araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Araştırmanın Önemi

Günümüzde Türk Din Mûsikîsi formlarının bir kısmı unutulmaya yüz tutmuş ve bu bağlamda güfte yazıp beste yapan bestekârlar azalmıştır. Bu bağlamda araştırma Türk toplumunda geleneksel müzik kültürümüzün taşıyıcıları olan bestekârlarımızın ve eserlerinin araştırılarak tespit edilmesi açısından önem arz etmektedir.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini güfte ve bestesi Davut Şahan’a ait olan ilâhîler; örneklemine ise güfte ve bestesi Davut Şahan’a ait olan beş ilâhî oluşturmaktadır.

1. DAVUT ŞAHAN

1.1. Hayatı

1947 yılında Gaziantep’in “Körkün” köyünde doğdu. Dört yaşındayken Gaziantep’e geldi. Yedi yaşında Ahmet Çelebi İlkokulu’nda öğrenimine başladı. İki yıl burada öğrenim gördükten sonra İstiklal İlkokulunda ilköğrenimini tamamladı. Çeşitli mesleklerde çıraklık yaptı. 1967 yılında Amasya, Samsun ve Ağrı 300 yataklı askeri hastanesinde askerlik yaptı.⁵

Askerden sonra trikotaj mesleğinde atölye açtı ve bir müddet bu mesleğe devam etti. 1975 yılında bir yıl inşaat boyacılığı yaptıktan sonra 1976 yılında merkezi Gaziantep’te bulunan Güneydoğu Tarım Satış Kooperatifleri’nde çalışmaya başladı. 1999 yılında buradan emekli oldu. Halen Gaziantep’te yaşamaktadır.

Davut Şahan’ın tasavvufa merakı gençliğinden beri vardı. 1981 yılında Kahramanmaraş’ın Elbistan ilçesinde bulunan ve mübarek bir insan olan

4 Bayram Akdoğan, “Din Görevlilerine Müsiki Eğitimi Verilmesi Hakkında Örnek Bir Metot”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Ankara: AÜİFD, 2002, Cilt XLIII, Sayı 2, s. 315-353.

5 Kubilay Kolukıncı, *Notalarıyla Yeni İlâhîler*, Ankara: Grafiker Yayınları, 2011, s. 17.

“Remziye Ana” ile tanıştı. Davut Şahan bu mübarek zât ile olan diyalogunu şu ifadelerle nakleder:⁶ “1981 yıllarıydı. Yaşlı ve mübârek bir kadınla tanıştım ve katıldığım sohbetlerinden fevkalâde müteessir oldum. Öyle sanıyorum ki aynı sohbeti başkalarından dinlemiş olsaydım bu kadar etkilenmezdim. Bu zâta çevresindekiler “Remziye Ana” diye hitap ediyorlardı. Elbistan’da yaşayan ‘Mehmet Sayın Efendi’nin kızı olduğunu öğrendim. 1985 yılında vefat eden Remziye Ana, çok büyük bir velî idi. Gerek Elbistan’da gerek çevre il ve ilçelerde dolaşarak hayırlı etkinliklerde bulunur, ihvanlarını organize eder, onlara sohbet eder, Allah yolunda yürümeleri konusunda onlara rehberlik ederdi.

Mehmet Sayın Efendi, vefat etmeden önce vekâletini Remziye Ana’ya bırakmıştı. Kendisi bizleri kendi müridi değil de babasının müritleri olarak kabul ederdi. ‘Siz efendinin müritlersiniz!’ derdi. Beni bu kutlu yolda rehberlik etmem ve bu yola hizmet etmem amacıyla Gazi Antep ili için görevlendirmişti. Takriben yirmi yıl bu görevi sürdürdüm. Sohbetlerinin her biri hikmetlerle doluydu. Konuştuğu şeyler akabinde yaşıyor, sanki olacak bazı şeyler hakkında bilgi veriyordu. Zaman zaman yatır ziyaretleri için geziye çıkardık. Bizimle bulunduğu zamanlar sık sık ondan zuhur eden kerametlere şahit olurduk. Bu durum bize artık olağan bir şey olarak geliyordu. Birkaç kez bulunduğu meclise nur indiğine şahit oldum. Benimle beraber orada bulunan onlarca mürit de bu duruma şahit olmuştur. Remziye Ana çok mürüvvetli bir insandı. Bizlere ‘Biz bir kere selam verdiğimiz kişiyi bir daha unutmazız. Gerek dünyada gerekse ahirette o bizimledir.’ derdi. Ben onun ilk kerametine daha ona ihvan olmadan önce şahit oldum. Bir gün beni yanına çağırarak gizlice ‘Bak oğlum falan işi yapmaya niyetlisin, sakın ola o haram işe girişme!’ dedi. Oysa niyetlendiğim işi benden ve Allah’tan başka kimse bilmiyordu. Bahis konusu tasarladığım iş, ticarî ama uygunsuz bir işti. Lüzum hâsıl oldukça bunun gibi ikazlarda bulunarak bana yol gösterirdi. Remziye Ana bizlere ahiret işlerinde rehberlik yaptığı gibi dünya işlerinde de yol gösterirdi.

Remziye Ana benimle tanışması hakkında ‘Oğlum Davut! Sen beni bulmadın, mânevî tavsiye üzerine ben seni buldum’ derdi. Onun her hali hikmetli ve sünnete uygundu. Vefatından iki yıl kadar önce, yine Gaziantep’te kendisinin sohbetindeydik. Hemen tüm ihvanlar oradaydı. Kendisine ‘Ana Allah geçinden versin ama senden sonra bize bir işaret ver. Senden sonra bize rehberlik edecek birisini işaret et’ dediler. O da ‘Benden sonra Davut’un peşini bırakmayın!’ dedi ve başka nasihatlerde bulundu. Remziye Ana bu anlattığım hadiseden iki yıl sonra vefat etti. Allah ona rahmet eylesin, mekânını cennet kılsın...”

Remziye Ana ile olan gönül bağı ve Tasavvufî tecrübelerini kısaca kendi ağzından naklettiğimiz Davut Şahan için Remziye Ana, hayatında çok derin izler bırakan bir Allah dostuydu. Bu zâtın babası olan öğretmen Mehmet Sayın Efendi Tasavvuf yolunda Hüseyin Hamavî dergâhından icazetliydi. Öğretmenlik yaptığı

6 Kolukirik, age, s. 17.

beldelerde aynı zamanda mürit yetiştirmiş ve aşikâr olarak birçok kerametleri görülmüş olan bir kişi idi. Böylesine mübarek bir babanın yanında yetişen Remziye Ana da kendisini babası gibi Tasavvufa adanmış ve çok yüksek derecelere nail olmuştur. Babasının sağlığında velayete ulaşan Remziye Ana, babası Mehmet Efendi'nin vesayeti üzerine babasının vekâletini devralmış ve babasından gelen bu velayeti yukarıda da kısaca değinildiği gibi vefatından kısa bir süre önce Davut Şahan'a devretmiştir.

1.2. Bestekârlığı ve Eserleri

Gaziantepli şair ve bestekâr Davut Şahan'ın Türk müziğinin şarkı, nefes ve ilâhî formlarından birçok bestesi bulunmaktadır. Bestekâr Türk müziğinin çeşitli formlarında bestelemiş olduğu eserlerinde hep kendi yazdığı güfteleri kullanmıştır. Bestelerinin müzikal karakterinde yaşadığı yer olan Gaziantep ve yöresi müzik kültürünün etkisi bütün çıplaklığıyla görünmektedir. Hayatında müzik eğitimi almamış olan bir bireyin Türk müziğinin birçok formunda ve makamında beste örnekleri vermiş olması ilgi çekici görünmektedir. Davut Şahan ve besteleri ile ilgili yalnızca Doç. Dr. Kubilay Kolukırık tarafından yapılmış bir çalışma 2011 yılında Grafiker Yayınevi tarafından basılmıştır. Ancak dinî Türk müziği ve dinî olmayan Türk müziği formlarında Davut Şahan'a ait besteler söz konusu kitap ve bu makaledeki eserlerle sınırlı değildir. Bu konuda daha kapsamlı bir çalışmanın yapılması gerekmektedir. Aşağıda güfte ve bestesi Davut Şahan'a ait olan ve notaları elimizde bulunan ilâhilerin makam ve isimleri şöyledir:

ESER NO	MAKAMI	ESER ADI
1	Rast	Affet Allah'ım
2	Rast	Bî'l-Cümle Rahmet Sendendir
3	Rast	Der Sübhân Allah
4	Rast	Yürekte Yaram Var Benim
5	Rast	Uykulardan Uyan Gönül
6	Rast	Şem-i Nûruna Yanmaya Geldim
7	Rast	Uslan Artık Deli Gönül
8	Rast	Birsin Kadir Yüce Mevla'm
9	Rast	Hak Rızası Dilersen
10	Rast	Hasbî Allah
11	Hicaz	Lâ İlâhe illallah
12	Hicaz	Ma'bûdum Allah
13	Hicaz	Ağlaya Ağlaya Girdim Yoluna

ESER NO	MAKAMI	ESER ADI
14	Hicaz	Kimim Var Bir Senden Gayrı
15	Hicaz	Muhammed (S.A.S.) Aşkına
16	Hicaz	İki Cihânı Yaratıp Kuran Sensin Allah'ım
17	Hicaz	Muhabbetle Türlü Diller
18	Hicaz	Diller "Hû" Der Zikrin Eyler
19	Hicaz	Figân Et Mevla'm Diye
20	Hicaz	El-Vedâ Yâ Beytullah
21	Hicaz	Affet Allah'ım
22	Hicaz	Dayanılmaz Hasretinle Çaresiz Kaldım
23	Hicaz	Muhammed'im Hoş geldin
14	Uşşak	Senin İçindir
15	Uşşak	Suya Hasret Çöller Gibi
16	Şehnâz	Dertlerin Dermanı Mevla'mdır Mevla'm
17	Kürdî	Hasretin Zor Gelir Bize
18	Kürdî	Sen Varsın
19	Sabâ	Gelin Dostlar Fikredelim
20	Sabâ	Bu Gönül Bahçende
21	Sabâ	Her Duâmda Budur Senden Niyazım
22	Sabâ	Yâ Rap Kudret Ellerinle
23	Nikriz	Gül Muhammed'in Nurundan
24	Nikriz	Seherde Bülbüller
25	Nikriz	Gönülde Şahim
26	Segâh	Kabul Eyle Beni Dergâhına
27	Segâh	Güzel Allah'ım
28	Segâh	Bağışlanmak Diliyorum
29	Hüzzam	Remziye Sultan
30	Hüzzam	Muhammed (S.A.S.)'e Salât Eyle
31	Hüzzam	Kuruldu Meclisimiz
32	Hüzzam	Aşkın İle Yola Düştüm
33	Çargah	Devrana Gel

2. Güfte ve Bestesi Davut Şahan'a Ait Beş Eserin Müzikal Çözümlenmeleri

2.1. "Der Sübhan Allah" Adlı Eserin Notası

Bu eser Rast makamında sofyan usulüyle bestelenmiş, ilâhî formunda bir eserdir.

RAST İLÂHÎ
(DER SÜBHÂN ALLAH)

Güfte: Davut Şahan Beste: Davut Şahan

Hil kat aş ka ge lip
hep o nu di ler dağ lar taş lar i le der süb han A lah
bül bül ler şa ka yıp Mev la yı çi ler
se her kuş lar i le der süb han Al lah
per va ne a te şe ca nı ter ke der
ge ce ler gün o lur o nu şer he der
kos ko ca kâ i nat dur maz çar ke der
yağ mur yaş lar i le der süb han Al lah
cel le şa nu hu yâ sul tan Al lah Hak süb hâ ne hu
yâ süb hân Al lah

*Hilkat aşka gelip hep o'nu diler
Dağlar taşlar ile der "sübhân Allah"
Bülbüller şakıyıp mevlâ'yı çiler
Seher kuşlar ile der "sübhân Allah"*

*Pervâne ateşe canı terk eder
Geceler gün olur onu şerh eder
Koskoca kâinat durmaz çark eder
Yağmur yaşlar ile der "sübhân Allah"*

*Celle şânuhû yâ sultân Allah
Hak sübhâne hû yâ sübhân Allah*

*Herşey türlü türlü o'nu zikreder
Canlı cansız varlık o'na şükreder
Ebrârlar ârifler o'nu fikreder
Zâkir cûşlar ile der "sübhân Allah"*

*Basiret ehlidir sözüm anlayan
O, hep âşikâre bak âyân beyân
Kendin çık aradan o, gören duyan
Kırklar beşler ile der "sübhân Allah"*

*Celle şânuhû yâ sultân Allah
Hak sübhâne hû yâ sübhân Allah*

2.2. "Der Sübhân Allah" Adlı Rast İlahî'nin Müzikal Çözümlemesi

Eser Rast Makamında Sofyan usûlü ile ilâhî formunda bestelenmiştir. Eserin konusu Allah'ın tüm kâinatta tecelli etmesi ve evrendeki tüm canlı varlıkların yaratıcısı zikretmesidir. Zikir ilâhîsi olarak öne çıkmış bir eserdir. Eserin donanımına rast makamının arızaları olan "si" bir koma bemol (segâh), "fa" dört koma diyez (evc) yazılmıştır. Ancak rast makamının karakteristik özelliğinden dolayı tiz perdelerden karar perdesine doğru seyir inici olarak gerçekleştirildiğinde evc fa yerini acem perdesine bırakmıştır. Esere rast perdesinden başlanmış, ilk ölçüde düğâh perdesiyle asma kalış yapılmış, ikinci ölçüde makamın karar perdesi olan rast perdesiyle karar yapılmıştır. Eserin şan kısmına yegâh perdesiyle başlanmış, hüseyinî perdesine kadar çıkılarak rast perdesinde karar yapılmıştır. Eserde meyan bölümüne segâh perdesiyle başlanmış, gerdaniye perdesine kadar çıkıcı bir seyir yapılmış, nevâ perdesinde asma karar yapılmış, meyanın devamı olan cümlelere nevâ perdesiyle başlanmış ve rast makamının tiz perdelerine doğru tiz nevâ perdesine kadar seyir gerçekleştirilmiş ve gerdaniye perdesinde asma

karar yapılmıştır. Daha sonra seyir gerdaniye perdesinden karar perdesine doğru inici bir özellik göstererek sekvensli motiflerle karar perdesi olan rast perdesine doğru inici bir seyir yapılarak rast perdesinde karar gerçekleştirilmiştir. İlahinin seyir alanı şekil a'da gösterilmiştir.

Şekil-a)

2.3. "Diller Hû Der Zikrin Eyleyler" Adlı İlahinin Notası

HİCAZ HÜMÂYUN İLÂHÎ
DİLLER HÛ DER ZİKİRİN EYLER

Güfte: Davut Şahan Beste: Davut Şahan
Nimsöfyan

♩ = 60

6
11
16
20
24
28
33

Se her vak ti
ku lak ver dim yel ler hû der zik rin ey
ler ya prak la rı cû şta gör düm
dal lar hû der zik rin ey ler saz cû şe dip sal
la nır dal lar çi çek ler ye şiller al lar
Hak de yi pö ter bül bül ler gül ler hû der

37 zik rin ey ler saz Al lah Al lah Al lah Al lah
41 Al lah Al lah hu saz lâ i lâ he il lal la hû
45 kayyum Al lah hû saz lâ mev cû de il lal lâ hû
49 set tar Al lah hu hû

*Seher vakti kulak verdim
Yeller Hû der zikrin eyler
Yaprakları cûşta gördüm
Dallar Hû der zikrin eyler*

*Cûşedip salınır dallar
Çiçekler yeşiller allar
Hak deyip öter bülbüller
Güller Hû der zikrin eyler*

*Allah Allah Allah Allah
Allah Allah Hû
Lâ ilâhe illallahu Kayyum Allah Hû
Lâ mevcuda illallahu Settâr Alla Hû*

*Zikrinle bezenir bağlar
Dereler hep seni çağlar
Bulutlar aşkınla ağlar
Seller Hû der zikrin eyler*

*Seni söyler gündüz gece
Cümle hilkat nice nice
Elif elif hece hece
Diller Hû der zikrin eyler*

2.4. "Diller Hû Der Zikrin Eyleyler" Adlı Eserin Müzikal Çözümlemesi

Eser Hicaz hümâyun Makamında Nim Sofyan usulü ile ilâhî formunda bestelenmiştir. Eserin konusu Allah'ın tüm kâinatta tecelli etmesi ve evrendeki tüm canlı varlıkların yaratıcıyı zikretmesidir. Zikir ilâhîsi olarak öne çıkmış bir eserdir. Eserin donanımına hicaz makamının arızaları olan "si" dört koma bemol (dik kürdî) ve "do" nim hicaz yazılmıştır. Esere makamın güçlüsü olan nevâ perdesinden başlanmış, sekvensli motiflerle makamın karar perdesi olan düğâh perdesiyle karar yapılmıştır. Eserin giriş müzik cümlesi hüseyinî perdesiyle tamamlayıcı ve sekvensli motiflerle karar perdesine doğru seyir gerçekleştirilmiştir. Şan kısmına "si" dört koma bemol (dik kürdî) perdesiyle başlanmış, eserin sözlerinin ilk üç mısrası aynı müzik cümleleriyle tekerrür etmiş ve karara ulaşılmıştır. Eserin meyan kısmına (do) nim hicaz ile başlanmış, gerdaniye perdesine kadar çıkıcı seyir yapılmış ve karara doğru inici seyir gerçekleşmiştir. Neva perdesinden başlayan motiflerle karar güçlendirilerek sekvensli motiflerle karar perdesi olan düğâh perdesinde karar yapılmıştır. İlahînin seyir alanı şekil b'da gösterilmiştir.

Şekil-b)

2.5. "Gül Muhammed'in Nurundan" Adlı Eserin Notası

NİKRİZ İLÂHÎ
GÜL MUHAMMED'İN NURUNDAN

Güfte: Davut Şahan Beste: Davut Şahan

Kün em riy le ol du ka lem
nur Mu ham me din nu run dan ya ra til di cüm le â lem
ya ra til di cüm le â lem
gül Mu ham me din nu run dan
gül Mu ham me din nu run dan hal ke dil di tüm me lek ler

11
ce ve lan et ti me lek ler

12
arş kür sü ni ce hil kat ler

13
gül Mu ham me din nu run dan

14
gül Mu ham me din nu run dan

*Kün emriyle oldu kalem
Nur Muhammed'in nurundan
Yaratıldı cümle âlem
Gül Muhammed'in nurundan*

*Halk edildi tüm melekler
Cevlân etti felekler
Arş kürsü nice hilkatler
Gül Muhammed'in nurundan*

*Ol Hâk Muhammed'i andı
Muhabbet çırağı yandı
Yokluk varlığa boyandı
Gül Muhammed'in nurundan*

*O'dur hakikate mihenk
Cihan O'nla buldu âhenk
Çiçekler elvân elvân renk
Gül Muhammed'in nurundan*

*Cemalinden gül al oldu
Ter katresinden lâl oldu
Arı yaptığı bal oldu
Gül Muhammed'in nurundan*

*Bütün hilkât O'na müştâk
Cümle lezzet O'ndan el-Hâk
Şefkat aşk firâk iştiyâk
Gül Muhammed'in nurundan*

2.6. "Gül Muhammed'in Nurundan" Adlı İlahinin Müzikal Çözümlemesi

Eser Nikriz Makamında Sofyan usulü ile ilâhî formunda bestelenmiştir. Eserin konusu Allah'ın tüm kâinatı Hz. Muhammed (S.A.S)'e duyduğu aşk sonucu, onu habib olarak seçmesi ve evreni onun nurundan yaratmasıdır. Eserin donanımına nikriz makamının arızaları olan "si" dört koma bemol (dik kürdî), "do" dört koma diyez (nim hicaz) ve "fa" dört koma diyez (evc) yazılmıştır. Esere makamın karar perdesi olan rast perdesinden makamın güçlüsü olan nevâ perdesine geçilerek başlanmış, sekvensli motiflerle makamın karar perdesi olan rast perdesinde asma kalış yapılmış, irak perdesinden nevâ perdesine kadar çıkıcı bir seyir yapılmış ve karar perdesine inici seyir gerçekleştirilmiştir. Müzik cümlelerinin ezgisel örgüsü uygunluğu çağrıştırmaktadır. Şan kısmındaki müzik cümleleri de eserin girişindeki ezgilerle paralellik göstermektedir. Eserin üçüncü ve dördüncü mısralarına ait müzik cümlelerinde rast perdesinden makamın güçlü perdesi nevaya geçilerek asma karar yapılmış, gerdaniye perdesine kadar çıkıcı bir seyir yapılmıştır. Meyan kısmına nevâ perdesinden muhayyer perdesine kadar çıkıcı bir seyir yapılmış, rast çeşnili yarım karar yapılmıştır. Dönüşte dik kürdî perdesinde çeşnisiz asma karar yapılarak karar perdesi olan rast perdesinde karar yapılmıştır. İlahinin seyir alanı şekil c'de gösterilmiştir.

Şekil-c)

2.7. "Yâ Rap Kudret Ellerinle" Adlı Eserin Notası

SABÂ İLÂHÎ
YÂ RAP KUDRET ELLERİNLE

Güfte: Davut Şahan Beste: Davut Şahan

Yâ Rap kud ret
el le rin le kal dır Mev lâm kal dır bi zi
rah me ti nin der ya sı na

11
dal dır Mev lâm dal dır bi zi

13
dal dır Mev lâm dal dır bi zi muh ta cız biz

16
rah me ti ne su al ol maz

18
hik me ti ne yâ Rap Fir devs cen ne ti ne

21
al dır Mev lâm al dır bi zi

23
al dır Mev lâm al dır bi zi

*Ya Rap kudret ellerinle
Kaldır Mevla'm kaldır bizi
Rahmetinin deryasına
Daldır Mevla'm daldır bizi*

*Muhtacız biz rahmetine
Sual olmaz hikmetine
Ya Rap Firdevs Cenneti'ne
Aldır Mevla'm aldır bizi*

*Âsân eyle işimizi
Dara koyma başımızı
Dindir şu gözyaşımızı
Güldür Mevla'm güldür bizi*

*Engellerden aşır bizi
Aşkın ile taşır bizi
Ham bırakma pişir bizi
Oldur Mevla'm oldur bizi*

2.8. "Yâ Rap Kudret Ellerinle" Adlı Eserin Müzikal Çözümü

Eser Sabâ Makamında Sofyan usulüyle bestelenmiş ilâhî formunda bir eserdir. Sabâ Makamı Türk Din Mûsikisinde sık kullanılan bir makamdır. Eserin teması duâdır. Eserin donanımına "si" bir koma bemol (segâh) ve "re" dört koma bemol (hicaz) yazılmıştır. Esere "si" bir koma bemol (segâh) ile başlanmış segâh perdesinde yarım karar yapılmış, sekvensli motiflerle karar perdesi olan dügâh perdesinde karar yapılmıştır. Eserin şan kısmına rast perdesiyle başlanmış ve makamın güçlü perdesi olan çargâh perdesinde zirgüleli hicaz çeşniyle yarım karar yapılmıştır. Eserin üçüncü mısraındaki müzik cümleleri çargâhtan gerdaniyeye kadar ulaşmakta ve motif tekrarlarıyla karar perdesi olan dügâh perdesinde karar yapılmıştır. Meyanda acem perdesinde nikriz çeşnili asma karar yapılmıştır. Eserin dönüş seyirinde segâh perdesinde yarım karar yapılmış ve dügâh perdesinde tam karar yapılmıştır. İlahînin seyir alanı şekil d'de gösterilmiştir.

Şekil-d)

2.9. "Kuruldu Meclisimiz" Adlı Eserin Notası

HÜZZAM İLÂHÎ
KURULDU MECLİSİMİZ

Güfte: Davut Şahan Beste: Davut Şahan

Ku rul du mec li si miz

Hak ka dön dü yü zü müz aşk la do lup ö zü müz

di ye lim Al lah Al lah lâ i la he il lal lah

i şî Hak kın rı za sı o dur der vi şin ha sı

The image shows a musical score for the song 'Kuruldu Meclisimiz'. It consists of three staves of music in a 2/4 time signature, with a key signature of one sharp (F#). The lyrics are written below the notes. The first staff starts at measure 13 and ends at measure 16. The second staff starts at measure 15 and ends at measure 18. The third staff starts at measure 17 and ends at measure 20. The lyrics are: 'si le lim gö nül pa sı di ye lim Al lah Al lah' (measures 13-16), 'si le lim gö nül pa sı di ye lim Al lah Al lah' (measures 15-18), and 'lâ i la he il lal lah' (measures 17-20).

*Kuruldu meclisimiz
Hak'ka döndü yüzümüz
Aşkla dönüp özümüz
Diyelim Allah Allah
Lâ ilâhe illallah*

*İşi Hak'kın rızası
Odur dervişin hası
Silelim gönül pası
Diyelim Allah Allah
Lâ ilâhe illallah*

*Gâfiller Hak'kı bilmez
Âşık gönüller ölmez
"Hak" diyen mahrum kalmaz
Diyelim Allah Allah
Lâ ilâhe illallah*

*Şahan'ım yandım nâra
Seçemem aktan kara
Dönerek şem-i nûra
Diyelim Allah Allah
Lâ ilâhe illallah*

2.10. "Kuruldu Meclisimiz" Adlı Eserin Müzikal Çözümlemesi

Eser Hüzam makamında sofyan usulüyle bestelenmiş, ilâhî formunda bir eserdir. Eserin teması Allah'ın zikridir. Eserin donanımına "si" bir koma bemol (segâh) ve "mi" dört koma bemol (hisar) ve "fa" dört koma diyez "evc" yazılmıştır. Esere muhayyer perdesi ile başlanmıştır ve sevensli motiflerle segâh perdesinde

Davut Şahan'a ait olan beş eser kullanılan makamlar bakımından incelendiğinde Rast, Hicaz Hümâyün, Nikriz, Saba ve Hüzam makamları olmak üzere 5 farklı makamın kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.-

Davut Şahan'a ait olan ilâhî formundaki beş eser usûl yönünden incelenmiş ve eserlerde 2/4'lük Nim Sofyan ve 4/4'lük Sofyan usullerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Zira eserlerin, bestelendiği makamların ezgi genliği bakımından ve seyir özelliği bakımından geniş bir alana sahip olduğu Sonucuna varılmıştır.

Eserlerin seyir yapıları yönünden incelendiğinde inici, çıkıcı ve inici-çıkıcı özellikte oldukları görülmüştür.

Eserlerin ses alanı incelendiğinde en az sekiz, en fazla on beş perde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Öneriler

Günümüzde Türk Din Müsîkîsi formlarının önemli kısmı unutulmaya yüz tutmuş ve bu alanda eser besteleyen bestekârlar azalmıştır. Eğitim fakülteleri, güzel sanatlar fakülteleri ve Türk müziği konservatuarları eğitim programlarına Türk Din Müsîkîsi derslerinin yeterince yer almadığı bilinmektedir. Bu alanda derslere yeterince yer verilmeli, Türk Din Müsîkîsi formlarını besteleyen bestekârlar ve eserleri hakkında akademik çalışmalar özendirilmeli ve teşvik edilmelidir.

Hayatı ve bestekârlığı hakkında bilgi vererek beş eserinin müzikal çözümlemelerini yaptığımız Davut Şahan ve eserleri hakkında daha kapsamlı bir akademik çalışma yapılmalıdır. Davut Şahan günümüzde güfte ve besteleri ile Türk Din Müsîkîsine kaynaklık eden nadir bestekârlardan biridir.

Türk Din Müsîkîsine önemli katkılar sunan sanatkarların şiiirlerinin ve besteledikleri eserlerinin kayıt altına alınarak sonraki nesillere aktarılabilmesi önem taşımaktadır. Türkiye'nin diğer şehirlerinde yaşamış/yaşayan kişilerin, bu alanda yazdıkları şiiirlerin ve besteledikleri eserlerin tespit edilerek, Türk Din Müsîkîsi eğitim repertuarına kazandırılmasına yönelik akademik çalışmalar arttırılmalıdır.

Kaynakça

- Akdoğan, Bayram, "Din Görevlilerine Müsîkî Eğitimi Verilmesi Hakkında Örnek Bir Metot", Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt XLIII, (2002), Sayı 2.
- Ateş, Erdoğan, *Türk Din Müsîkîsi*, Rağbet Yayınevi, İstanbul 2015.
- Keklik, Semra, *Din ve Müzik Etkileşimi* (Şanlıurfa Müziği Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa, 2006.
- Kolukirik, Kubilay, *Notalarıyla Yeni İlahîler*, Grafiker Yayınları, Ankara 2011.